

věku, nebo člověku o rybě? Učtířý vzduch člověka nakazí, neškodí však vůbec volu; jiné ovzduší přinaší náказu dobyřceři, a člověku naprosto nevađi: které z obou právem a podle své povahy bude platiť za zhoubné? Lidé trpící žloutenkou vidí všechno žlutavé a bleďší než my.

*Lurida praeterea sunt quaecumque tuentur arguant.*⁹⁰

Ti, kdo trpí chorobou, které lékaři říkají hypostagma, což je krevní výron do spojivky, vidí všechno rudé a krvavé. Vímě snad, nepřevládají-li tyto stavy, které takto proměňují vidění našeho zraku, u zvířat a nejsou-li u nich běžné? Vždyť některá zvířata, jak vidíme, mají oči žluté jako lidé nemocní žloutenkou a jiná zase krvavě červené. Tem barva přednětů pravděpodobně připadá jinak než nám. Který názor z obou bude ten pravý? Nikde totiž není řečeno, že podstrata věci se říká vyhradně člověka. T vřlost, bělost, hloubka i hořkost se vřahují k užítku i znalostem zvířat jako k našim: příroda jim je umožnila poznávat sejně jako nám. Když si stiskneme oko, vidíme tělesa, na která hledíme, dešší a protáhla; řada zvířat má oko takto stlačené: tato protáhlost je tedy možná skutečným tvarem těchto těles, a ne ten, jež jim běžně přičítají naše oči. Zmáčkneme-li si oko zezdola, věci se nám zdají dvojitě:

*bina lucernarum flarentia lumina flammis
et duplites hominum facies et corpora bina.*⁹¹

Máme-li uši něčím ucpané nebo sluchový průchod zúžený, vnímáme zvuky jinak než obyčejně; zvířata, která mají uši sstřené nebo mají místo ucha pouze velmi malý otvor, neslyší následkem toho, co slyšíme my, a vnímají zvuky jiné. Na slavnostech a v divadlech se přesvědčujeme, že nastavíme-li záři pochodní sklíčko zabarvené nějakou barvou, všechno, co se na tom místě nalézá, se nám jeví buď zelené nebo žluté nebo fialové.

*Et vulgo faciunt id lutea rursaque vela
et ferruginea, cum magis intenta theatris
per malos volgata trabesque tremantia pendunt.*

*namque ibi concessum cauei sibi et omnem
scenai speciem, patrumque, matrumque, dorumque
inficiunt cognitique suo volitare colore.*⁹²

Je pravděpodobné, že oči zvířat, které, jak vidíme, mají různou barvu, jim zjevují podobu věci v této barvě jejich oči.

Co se účinku smyslu třech, bylo by rudlž třeba, abychom se v nich shodovali především se zvířaty, za druhé mezi sebou samými. Tak tomu však naprosto není: každou chvíli se dostáváme do sporu proto, že něco slyšíme, vidíme nebo chutnáme jinak než někdo jiný. O rozmanitosti vjemů, které nám přinašejí naše smysly, je mezi námi zrovna tolik neshod jako o čemkoliv jiném. Jinak pravdělným přirozeným pořádkem slyší a vidí, a jinak také chutná dítě než třicetiletý muž, a ten zase jinak než šedesátník. Smysly jedněch jsou tupější a temnější, smysly druhých otevřenější a bystřejší. Vnímáme věci jinak a išeť jinak podle toho, jací jsme a jakému podléháme zdání. A ječto je naše zdání tak nejisté a sportné, není již divu, jestliže nám někdo poví, že můžeme sice klidně prohlášovat, že se nám smůl zdá blůý, ale za důkaz, že je takový svou podstatou a po pravdě, bychom ručit nemohli: a jakmile je orřesen tento počátek, veškeré věčelní světa je nutně na vodě. A cožpak se naše smysly nevyvracjí navzájem? Malba se zdá na pohled vypouklá, a na ohmat je plochá. Co řekneme o muškatu, je příjemný nebo ne? Naši vůni totiž líchnou, naši chut však uráží. Některé byliny a masťi jsou vhodné pro jednu část těla, ale škodlivé pro druhou. Med lahodí chuti, pohledu se protiví. Na prstěncích, které jsou vrubovány do tvaru per a kterým se v erbovnictví říká nekončící letky; žádne oko netrozná šířku a neubrání se klamu, že se jedním směrem rozšřřují a druhým přihrocují a úží, zvlášt když si je člověk ovine kolem prstu; ohmate-li je, zdají se vám nicméně stejně šířky a ve všem shodné. Vzpomeňte si na osoby, které v dávných dobách, aby podnítily svoji milostnou rozkos, používaly zrcadel, která představovány předmět zvěřšovala a zmohutňovala, takže je údy, jimiž se měly zabývat, tímto očtřým vzrůstem ještě víc lákaly: který z obou smyslu na tom vlastně vydělával, zrak, který jim ty údy nabízel mocné a podle přání velké, anebo hmat, jenž jim je podával malé a titěnné? Jsou to naše smysly, které předmětu propůjčují ony rozma-